

Koulutalot.

Tarkoituksenmukaisen koulutalon merkitys koulun jokapäiväisessä työskentelyssä ei suinkaan ole vähäiseksi arvioitava. Mutta vastaperustettu yhteiskoulu ei luonnollisesti voinut sellaista vielä hetikään itselleen saada. Oli tyydyttävä toimimaan eräitä vuosia tilapäisissä vuokrahuoneistoissa. Kuten edellä jo viitattiin, päätti Kivennavan kuntakokous jo tammikuussa 1907 luovuttaa perustettavaksi päätetyn yhteiskoulun huoneistoksi kunnan omistaman talon Kivennavantien varrelta. Tässä verrattain vaatimattomassa asunnossa, joka yhteiskouluosakeyhtiön toimesta seuraavan kesän aikana korjattiin auttavaan kuntoon, aloitti siis Terijoen yhteiskoulu toimintansa syyskuun 2 päivänä 1907. Kolmen lukuvuoden ajan oli samainen talo sitten yhteiskoulun pääasiallisena kotina. Suuret eivät sen suojat olleet. Kaksi luokkahuonetta, opettajainhuone sekä eteinen siinä vain oli koulun käytettävänä. Toisen lukuvuoden alusta, kun luokkien lukumäärä kohosi kahdesta neljään — ensi luokalle oli perustettava rinnakkaisosasto — täytyi jo koulun kaksi luokkaa sijoittaa lähellä olevasta herra A. Toivolan talosta vuokrattuun huoneistoon. Kolmanneksi lukuvuodeksi täytyi vielä siirtää yksi luokka työskentelemään kauppias E. Mustoselta vuokrattuun verrattain kaukana olevaan pieneen ja epämukavaan huoneistoon. Koulun luokat sen kolmantena työvuotena olivat siten siroitetut toimimaan kolmeen eri paikkaan.

Jotenkin samanaikaisesti yhteiskoulun perustamisen kanssa ryhdyttiin kuitenkin jo, kuten luonnollista olikin, puuhaan oman koulutalon rakentamiseksi. Marraskuun 3 päivänä 1907 pidetty ylimääräinen yhtiökokous asetti toimikunnan

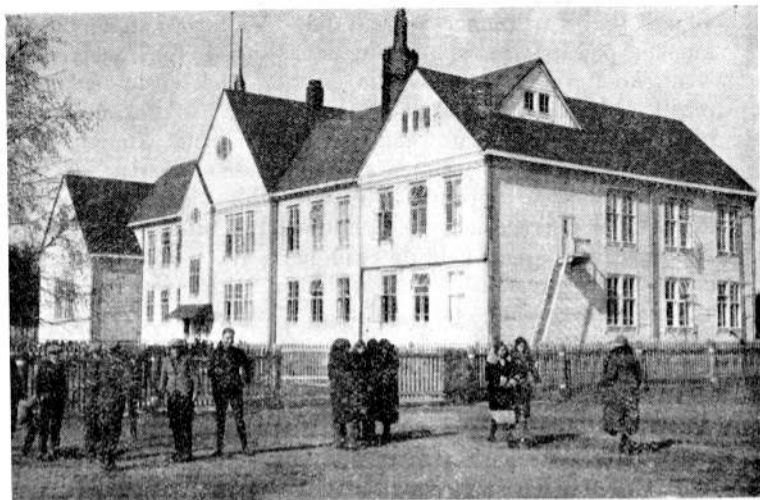
valmistamaan ehdotusta oman koulutalon rakentamiseksi ja erityisesti hakemaan sopivaa koulutalon paikkaa. Paikkakysymys ei ollutkaan niin helposti ratkaistavissa, kylän keskeisimmät alueet olivat jo tiheään rakennettuja ja maan hinta parhailla paikoilla ylen korkea. Jotkut esittivät koulu paikaksi kunnan hallussa olevaa n.s. Palokunnan puistoa, jotkut sitä paikkaa, jossa väliaikainen koulutalo sijaitsi, toiset taas pitivät nuorisoseuran omistamaa maata sopivimpana saatavissa olevista paikoista. Toimikunta, jonka puheenjohtajana oli tohtori O. Krook, kallistui ehdotuksessaan kannattamaan viimeksimainittua paikkaa. Kouluyhtiön vuosikokous joulukuun 1 päivänä 1907 sitten päättikin koulupaikaksi ostaa Terijoen nuorisoseuran omistaman maapalstan 6,000 markan hinnalla. Samalla asetettiin rakennustoimikunta piirustuksia hankkimaan ja rakennusasiaa muutenkin valmistamaan. Tämän rakennustoimikunnan puheenjohtajaksi valittiin tehtailija A. Koreneff sekä muiksi jäseniksi rakennusmestari V. Laukkanen, ratamestari K. Seppä, apteekkari B. Poppius ja rehtori M. Rossi. Toimikunta tilasi piirustukset arkkitehti Y. Sadeniemeltä puusta rakennettavaa kahdeksanluokkaisen koulun taloa varten. Näiden piirustusten mukaan koulutalo sitten myöhemmin pääasiassa rakennettiinkin, sen jälkeen kun niihin oli tehty erinäisiä pieniä yleisten rakennusten ylihallituksen vaatimia muutoksia.

Rakennushomman perillevieminen oli kuitenkin kokonaan riippuvainen valtiolta anottavaksi päätetyn rakennuslainan myöntämisestä. Yhtiökokouksessa joulukuun 15 päivänä 1907 valtuutettiin johtokunta tätä tarkoitusta varten pyytämään valtiolta 90,000 markan suuruisia rakennuslainaa. Vaikealta tuntui tämän lainan saanti. Kouluhallitus kyllä asettui puoltamaan sen myöntämistä, mutta rakennushallitus näytti olevan epäilevällä kannalla. Se piti arveluttavana niin suuren rakennuksen tekemistä puusta ja ehdotti lopulta, joihinkin puutteellisuuksiin vedoten, anomuksen hylkäämistä. Ja kuitenkin tuli piirustusten tekijästä itsestään myöhemmin samaisen rakennushallituksen ylijohtaja! Monien vaiheiden ja viipymisien perästä senaatti sitten kuitenkin toukokuun 21 päivänä 1909 päätti myöntää yhteiskouluosakeyhtiölle 80,000 markan rakennuslainan, josta puolet saatiin nostaa

vuonna 1909 ja puolet seuraavana. Valtiovaraintoimituskunnan päällikkönä oli silloin senaattori J. K. Paasikivi. Valtiokonttorin suostumuksella saatiin rahat nostaa kauppias E. Mustosen ja emäntä Maria Uotisen henkilökohtaista takausta vastaan, kun vaadittua ensimmäistä kiinnitystä lainan vakuudeksi ei jostakin syystä ennätetty saada.

Huhtikuun 30 päivänä 1909 oli valittu uusi rakennustoimikunta, jonka asiaksi rakennuttamistyö sitten uskottiin. Sen puheenjohtajaksi valittiin ensin herra M. Uotinen, mutta hänen siitä seuraavana syksynä luovuttuaan saatiin toimikunnan puheenjohtajaksi nimismies August Hyyryläinen. Rakennustoimikunnan muina jäseninä olivat kauppias E. Mustonen, tehtaanhoitaja A. E. Sahlsten, rakennusmestari V. Laukkanen, ratamestari K. Seppä, rakennusmestari M. Nevanperä ja tullivirkamies K. R. Sundsten. Tämä uusi rakennustoimikunta ryhtyikin ripeästi rakennussuunnitelmaa toteuttamaan. Marraskuun 24 päivänä 1909 laskettiin vaatimattomin juhlallisuuksin koulutalon peruskivi. Sen sisään muurattiin metallirasia, johon oli pantu lyhyt kertomus koulun siihenastisista vaiheista, numero kutakin samana päivänä ilmestynyttä Viipurin suomalaista sanomalehtä sekä kappale jokaista silloin käytännössä ollutta Suomen metallirahaa. Rakennustyöt teetettiin osittain urakalla, osittain tuntipalkoilla. Kivityön valmistivat J. Tyyskä, A. Kinnunen ja A. Kokkonen Viipurista, joille tämä työ urakalla oli annettu. Rakennushirret hankittiin Kajaanista asti. Kirvestyö tehtiin pääasiassa tuntipalkoin, muu työ pääasiassa urakalla. Ikkunat ja ovet toimitti M. Pietinen Viipurista, keskuslämmityslaitteet teki Vesijohtoliike Oy. Helsingistä j.n.e. Kun koulutalo saatiin valmiiksi syksyyn 1910 ja kun seuraavana vuonna saatiin rakennetuksi vahtimestarinkin asuinrakennus, oli koulutalo kaikkiaan tullut maksamaan vähän yli 100,000 markkaa.

Yhteiskoulu oli näin saanut ajanmukaisen, tilavan ja valoisan koulutalon. Sen vihkijäisjuhla vietettiin syyskuun 1 päivänä 1910. Omssa kodissa tuntui varmaankin koulutyö miellyttävältä varsinkin niiden monien huoneistovaikeuksien jälkeen, jotka koululla kolmen ensi lukuvuotensa aikana oli ollut kestettäväänään. Uuteen koulutaloon kuului 8 luokkahuonetta, 2 erikoisluokkaa, juhlasali, 2 opettajainhuo-

Vuonna 1910 valmistunut koulutalo.

netta, kokoelma- ja säilytyshuoneita sekä avarat eteisaulat. Koulun pohjakerroksessa sijaisivat keskuslämmityshuoneet. Vuonna 1913 muodostui yhteiskoulu 8-luokkaiseksi. Sen silloin kolmannellesadalle nouseva oppilasjoukko sopi hyvin työskentelemään tässä uudessa koulutalossa, joka sitten pitkäksi aikaa hyvin tyydyttikin koulun huoneistotarpeen.

Yhdeksän vuotta rakennuksen valmistumisen jälkeen, syyskuun 26 p:nä vuonna 1919 luovutti yhteiskouluosakeyhtiö koulutalonsa valtiolle, joka samalla otti viisi koulun alinta luokkaa kokonaan valtion hoitoon. Luovutusta vastaan suoritti valtio yhtiön rakennusvelat, jotka silloin olivat enää noin 60,000 markkaa. Valtion toimesta rakennus myöhemmin laudoitettiin, samoin asetettiin sen keskuslämmitykseen uudet höyrykattilat.

Kun syksystä 1921 alkaen koulun oppilasmäärä alkoi taas voimakkaasti kasvaa, niin että seuraavina vuosina oli alimpien luokkien yhteyteen perustettava useita rinnakkaisosastoja, alkoi koulutalossa taas tuntua tilaontausta. Syksyllä 1922 täytyi senvuoksi koulua varten jo vuokrata naapurista, konduktööri Marttisen talosta pieni huoneisto, johon

sijoitettiin VIII luokka. Syksystä 1924 alkaen, jolloin rinnakkaisosastojen lukumäärä oli kohonnut neljään, täytyi tämän sijaan vuokrata suurempi lisärakennus. Se saatiin apteekkari A. Korhoselta Viertotien varrelta luterilaisen kirkon vierestä. Koulutyötä niiden kolmen ja puolen lukuvuoden ajan, jolloin tämä huoneisto oli pääasiassa jatkoloukkien käytettävänä, haittasi huomattavassa määrässä vuokrahuoneiston ahtaus sekä myöskin se seikka, että matka sinne «suurelta koululta» oli suhteellisen pitkä.

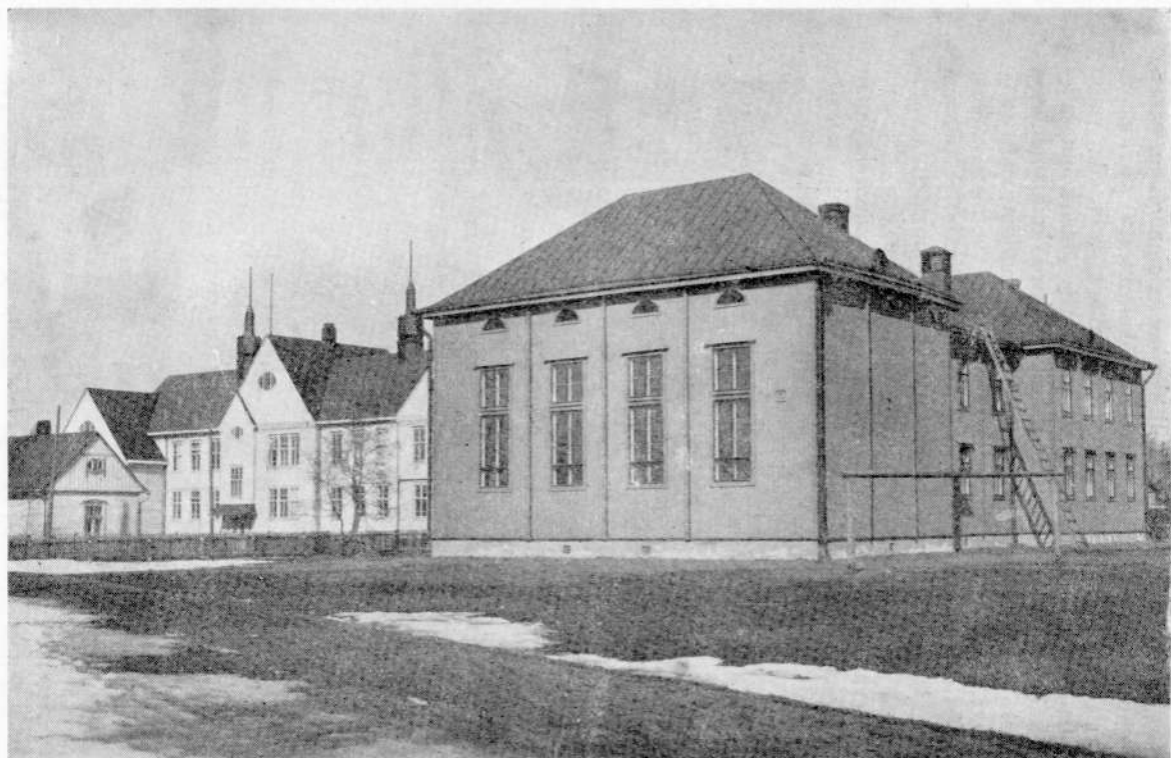
Koska rinnakkaisosastojen ylläpitäminen näytti muodostuneen pysyvän tarpeen vaatimaksi, tehtiin jo lokakuussa v. 1923 ensimmäinen ehdotus koulutalon suurentamisesta. Esityksen siitä teki kouluhallitukselle koulun vanhempainneuvosto. Seuraavana vuonna kouluhallitus, laatiessaan ehdotusta uusien koulutalojen rakentamiseksi maahan lähinnä seuraavien vuosien aikana, ottikin huomionsa tämän tehdyn ehdotuksen. Joulukuussa 1924 opetusministeriön esittelijäneuvos I. Groundstroem ja yleisten rakennusten ylihallituksen ylijohtaja Y. Sadeniemi kävivät tarkastamassa koulutalon suurentamismahdollisuuksia. Tuloksena oli, että katsottiin parhaaksi rakentaa koulua varten aivan erillinen lisärakennus, koska puusta tehtyä isoa koulutaloa ei hevillä enää uskalletaisi suurentaa. Helpoittaakseen lisärakennushankkeen toteuttamista osti yhteiskouluosakeyhtiön johtokunta heti tämän jälkeen uuden koulutalon paikaksi herra A. Toivolalta Pajakadun varrelta entisen koulutalon vastapäätä sijaitsevan n.s. Pugatscheffin kentän 17,500 markan hinnasta. Tämän maan valtio sitten kesäkuussa 1925 lunasti koulutalon paikaksi ja ristittiin se erottamisen yhteydessä «Yhteiskoulu»-nimiseksi palstatilaksi.

Vuoden 1926 alussa valmistui rakennushallituksessa lisärakennuksen piirustukset sekä summittainen kustannusarvio, joka nousi noin puoleentoistamiljoonaan markkaan. Rakentaminen oli kuitenkin kokonaan riippuvainen eduskunnan myöntämisestä määrärahoista ja saatiin tietää, että moni suuri koulu oli vuorollaan ennen meitä odottamassa määrärahojen myöntämistä. Näytti siis siltä, että rakentaminen siirtyy vielä useaksi vuodeksi eteenpäin. Koska jatkoloukat, jotka syksystä 1924 oli määrätty siirtymään pois valtion omistamasta koulutalosta, joutuivat tästä viipymisestä enimmä-

kärsimään, niin päätti niitä ylläpitävän yhteiskouluosakeyhtiön johtokunta ryhtyä toista tietä rakennusasiaa ajamaan. Ulkomaalaisten omaisuuden Viipurin läänin hoitokunta tarjosi syksyllä 1926 huutokaupalla ostettavaksi Vammelloella sijaitsevan n.s. Romanovin komitean koulutalon. Tämän siirtämisestä ja muodostamisesta lisärakennuksen rungoksi hankittiin suunnitelma ja kun piirustusluonnos näytti tyydyttävältä, ryhdyttiin puuhaan. Valtiolta ruvettiin taas hakemaan yhteiskouluosakeyhtiölle rakennuslainaa, 600,000 markkaa, minkä summan lisärakennuksen silloin arveltiin maksavan. Samalla pyydettiin oikeutta lisärakennuksen tekoon valtion omistamalle koulutontille. Anomus tehtiin tammikuussa 1927 ja hoitokunnalta pian sen jälkeen «romanovilainen» jo ostettiinkin 37,100 markan hinnasta. Edellisen syksyn huutokaupassa oli talo noussut 37,000 markkaan, mutta suostui hoitokunta tähän saakka odottamaan koulun tarjoust.

Jo helmikuussa 1927 saatiin tietää, että laina-anomukseen oli myönnytty. Lainaehtojen mukaan koulutalon rakentaminen jäi kokonaan yleisten rakennusten ylihallituksen huolessi, joka myöskin sitä varten laati lopulliset piirustukset. Samalla valtio myös varasi itselleen oikeuden koulutalon lunastamiseen, milloin sen hyväksi näkisi. Yhteiskouluosakeyhtiö tässä rakennuspuuhassa oli vain jonkinlainen muodollinen rahoittaja, välittämässä valtion rakennuslainaa, mikä saatiin vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusrahastosta. Yhtiö puolestaan sai asettaa pienen rakennustoimikunnan valvomaan yhtiön etuja. Tähän toimikuntaan kuuluivat johtokunnan puheenjohtaja, nimismies H. Blohm sekä jäsenet opettaja M. Toiviainen ja rehtori M. Salokas.

Rakennustyö saatiin nopeasti käyntiin. Varsinainen rakennustyö annettiin urakalla rakennusmestari H. Kuposelle. Keskuslämmityksen toimitti rakennushallituksen konekonttori. Kesäkuussa 1927 pantiin työt alulle ja saman vuoden päätyessä ne osapuilleen saatiin loppuunsaoritetuiksi, niin että koulutyö lisärakennuksessa voitiin aloittaa tammikuun puolivälissä vuonna 1928. Tämä näin valmistunut toinen koulutalo, jonka kustannukset nousivat 800,000 markkaan, sisältää 5 luokkahuonetta, fyysikanluokan, poikien voimistelusalin, koulukeittolan, joka käsittää keittiön

Molemmat koulutalot. Lisärakennus valmistunut v. 1928.

ynnä ruokailuhuoneen, sekä lisäksi opettajainhuoneen, varastohuoneita sekä eteisaulat. Pohjakerroksessa silläkin on oma keskuslämmityksensä. Mainittakoon vielä, että valtio tammikuun 1 päivästä 1928 vuokrasi yhteiskouluosakeyhtiöltä näin valmistuneen lisärakennuksen keskikoulun ja jatkoluokkien tarvetta varten 50,000 markan vuosivuok-
rasta, mikä summa vastasi rakennuslainan vuotuista korkoa.

Muutamia vuosia myöhemmin, syyskuun 19 päivänä 1931 tehdyllä kauppakirjalla lisärakennus luovutettiin valtiolle. Luovutushinta oli tällöin 824,000 markkaa. Samana syksynä päättyi lopullisesti myöskin yhteiskouluosakeyhtiön ylläpitämien jatkoluokkien toiminta ja yhteiskoulu samalla muodostui kokonaisuudessaan valtion yhteislyseoksi.

M. Salokas.